

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

Exegesis Euangelij Lucæ XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

lenissimum est vinculum perfectionis, reliquas virtutes connectens, colligensque, ne dissipentur pereantve. Alijs enim virtutibus dat charitas modum, nomen & rem, quare sint, vocari que debeant virtutes. Et pax Christi, quam Christus habet & dat, qua estis Deo & sanctis Angelis eius reconciliati, pax que est animi tranquillitas, voluntatis vestrae stabilitio in Deo, quam Deum proximumque diligitis, qua denique in lege eius, & in eius beneficijs, potissimum redemptionis vestrae, suaviter delectamini, exulter tripudietque in cordibus vestris, aut potius corda vestra in Deo faciat exhilarari, in qua pace estis vocati, ut sitis vnum corpus Ecclesiae, seruant inter vos concordiam, quam vnus seruant corporis membra, pro qua vocatione grati Deo estote. Quod ut possitis, & ut Dei pax vestra corda semper possideat, verbum Christi eruditioque Evangelica nunquam recedat de corde & memoria vestra: sed perseueret vobiscum in abundantia, & in omni sapientia, quae desursum descendens inuenitur humilis, pudica, suavis, benignis que consentiens, ne in sensu vestro pertinaces à communi sententia Ecclesiae recedatis. Ita enim vos sapere necesse est, quo scripturam sacram, & verbum Dei, non iuxta capitis vestri somnia, sed iuxta Ecclesiae intellectum & definitionem à Spiritu sancto praescriptam intelligatis. Estote igitur in omni sapientia docentes & exhortantes vosmetipsos in his, quae scitis excitantes & exercentes vos in Psalmis & hymnis & canticis spiritualibus, quae in solo conditore vos gaudere, delectari que faciant. Et id fiat in gratia Dei, sine qua gaudium quodcumque mæror sit. Necesse est itaque, ut in hac quoque vita cantetis Domino in cordibus vestris, vbi secretam, intimamque vestrae mentis exultationem solus respiciat Deus, iuxta illud: *Confitebor tibi Domine in toto corde meo.* Omnia autem quaecumque facitis in verbo & opere, siue doceatis, siue corripiatis, & quaecumque egeritis, in nomine Domini nostri Iesu Christi, & ad gloriam eius cum inuocatione nominis eius facite: gratias agentes in omnibus Deo, qui vos creauit, & Patri qui adoptauit vos etiam in filios per eum, hoc est, per Dominum nostrum Iesum Christum mediatorem nostrum benedictum, Amen.

Pax Christi
quid.

Iacob. 1. 9.

Scriptura sacra
quomodo
sit intelligenda.

Psal. 9. 25.
& 110.

Roma. 8.

EXEGESIS EVANGELII EIVSDEM
Dominica, Matthaei XIII.

Quam multas alias parabolas Dominus loqueretur de regno Dei, hoc est, de negotio praesentis Ecclesiae, hanc quoque proposuit, qua disceretur quomodo sit agendum cum his, qui contraria & perniciosa Ecclesiae dogmata (ut sunt heretici) seminant, sint ne exterminandi, an tolerandi. Neque enim scrupulo caret haec quaestio, An heretici iuxta Apostolum 1. Cor. 3. sine de medio tollendi, nec ne: cum ex vna parte, quoniam pestilentes alios inficiunt sanos, videantur non minus nocere Reipub. quam latrones & fures. Ex alia vero parte videantur tolerandi sub spe resuscitationis & conversionis. Dicit itaque Euangelista:

Simile est regnum caelorum homini, qui seminavit semen bonum in agro suo. Cum autem dormirent homines, venit

Q₂ inimici.

inimicus & seminavit zizania in medio tritici, & abiit.

Regnum cælorum in diuersis modis accipi.

I.
Matth. 3.

II.

Lucæ 17.

III.

Matth. 13.

Matth. 25.

III.

Matth. 20.

Matth. 22.

Matth. 13.

Esaia 61.

Esaia 53.

Gal. 3.

Roma. 4.

Zizania mystice quos si-

gaent.

Ioan. 8.

Euangelium hoc totum nihil aliud est quam parabola, qua aliud nobis quid, quam in vocibus exprimitur, ex vicina similitudine significatur. Simile est, inquit, regnum cælorum. Non vno modo æquè accipitur in scriptura regnum cælorum. Aliquando enim in cælesti patria societas sanctorum dicitur regnum cælorum, quomodo Christus de eo loquitur, cum dicit: *Multivenient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cælorum.* Interdum per regnum cælorum significatur Christus habitans intra nos per gratiam suam, iuxta modum loquendi, quo dicit ipse Christus: *Regnum Dei intra vos est*, hoc est, per inhabitationem spiritus mei intra vos, & per dominium gratiæ meæ inchoatur in vobis via ad cælesti regnum, exprimitur quæ in vobis regni cælestis similitudo, quæ est, ut cognoscatis, ametis quæ perfectè Deum. Cognitio namque & amor Dei faciunt beatum. Inchoatio autem huius beatitudinis imperfecta hic est in via, vbi hominum sanctorum corda Christus inhabitat. Hoc modo non incongruè intelligitur hic, quando dicitur: Simile esse regnum cælorum homini seminanti bonum semen in agro suo. Tertio, regnum cælorum intelligitur Ecclesia militans, quam Christus possidet ut regnum suum, in ea regnans. Undè dicitur, *simile esse regnum cælorum sagine missæ in mare, & decem virginibus.* Quod haud dubium non aliter quam de presenti potest Ecclesia rectè intelligi. Quarto significatur status seu negotium militantis Ecclesiæ. Hoc modo accipitur, vbi dicitur: *Simile est regnum cælorum homini patrifamilias, &c. & homini regi.* Hoc etiam modo hic accipi potest parabola præfens de seminante bonum semen, quæ paulo post à Domino exponitur discipulis. Nam cum multas dixisset parabolas, nec explanasset, turbis relictis cum esset in domo cum discipulis solus, interrogatus exposuit parabolam. *Qui seminat*, inquit, *bonum semen, filius est hominis.* Christum seipsum haud dubiè significans, cui simile dicit factum regnum cælorum. Indè liquet Christum hic vocari posse regnum cælorum, quia promissor, doctor, & dator est regni cælorum. Ager verò est mundus, hoc est, terra peregrinationis humanæ, in qua degimus hic tanquam exules & peregrini. Bonum semen quod seminatur, sunt filij regni, puta electi ac homines virtuosus, quos Christus in omni habet loco per vniuersum mundum dispersos. Illos enim seminavit, hoc est, dispersit per omnia climata mundi. De hoc semine scriptum est in Esaia: *Omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen cui benedixit Dominus.* Et de Christo idem propheta: *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum.* Hoc est, semen Abrahæ secundum promissionem Dei hæredes. Zizania autem filij sunt nequam. Hi pari modo sunt semen, sed non Dei. Sunt autem semen diaboli, non quod esse naturæ à diabolo habeant, sed esse malitiæ, eo scilicet instigatore, eius suggestionem & machinationem. Seminati sunt ergo per vniuersum mundum, ut dixi, non in quantum homines (hoc enim modo boni, mali quæ omnes eundem habemus creatorem) sed in quantum mali. Hoc modo quoque quod scriptum est, *Omnis qui facit peccatum, ex parte diaboli est, quoniam ab initio diabolus peccat*, intelligitur. Iudæos quoque Christus obiurgans, *Vos ex patre, inquit, diabolo estis, & desideria patris vestri vultis perficere.* Ex hoc enim

T. VI
21

feminatum est semen malitiæ. Quotquot enim in Ecclesia fuerunt hæretici, quotquot in mundo fuerunt mali, ipsius instigatione & cõsilio facti sunt mali, & in malo adiuti. In Genesi legimus de tribus filijs Noe, Sem, Cham, & Japhet dictum: *Isti sunt tres filij Noe, per quos d'sseminatam est omne genus hominum super vniuersam terram.* Horum duo filij creduntur fuisse boni. Tertius verò reprobus & maledictus. Quomodo ergo in duobus prioribus, maxime autem in Sem, Deus semen seruauit virtutis, quod in posteros diffudit. (Ab his enim didicerunt boni ritum colendi Deum, innocenterq; viuendi) ita diabolus ex Cham, qui ante diluuium fuit malus, post diluuium semen diffudit malitiæ eius, in quoscunq; potuit homines, vt tam sua instigatione, quàm huius imitatorum quæ eius malorum hominum exemplo & praua conuersatione malitiam propagaret in alios, vt vniuersum iterum paulatim corrumpere genus humanum. Dicitur autem diabolus hic homo parabolice, quia suos instruit, qui illum audierint, ad malitiam, tanquam pater filios. Messis vero consummatio est seculi, dies scilicet iudicij, in quo electi separabuntur à malis. Messores Angeli sunt boni, quorum ministerio cineres mortuorum colligentur ad iudicium ducendorum, qui auferent de regno eius, hoc est, de Ecclesia Sanctorum, omnia scandala, id est, omnes qui alios scandalizant, omnesque qui operantur iniquitatem. Erit enim tunc corum iniquitatis finis, nec scandalizandi, aut mali agendi eis prorogabitur tempus, sed iuxta opera tunc sua quisque recipiet, siue bonum siue malum, quod in corpore gessit. Hæc est expositio huius parabolæ à Christo Apostolis tradita. Sed inuestigandum est, vbi aut quomodo Christus bonum seminauerit semen. Dicendum, Christus in agro suo, id est, in Ecclesia sua militante, per seipsum, & per Apostolos suos doctrinam seminauit Euangelicam, qua homines (vt ipse exponit) crescere ceperunt boni, adeo, vt post Christi ascensionem mox à perfectione hi inciperent, tradentes venditis omnibus suis facultatibus precium ad pedes Apostolorum, & de communi prouisione visitabant. Erant ergo tunc ferè omnes sancti quotquot conuertebantur ad Christum.

Genes. 9.

Genes. 5.

Genes. 6.
Diabolus
quare vocatur hic ho.
mo.

Matth. 13.

Apoc. 21.

2. Cor. 5.

Semen bonum
vt Christus
seminauerit.

Act. 4.

Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & seminauit zizania in medio tritici, & abiit.

Inuidebat inimicus diabolus huic sancto semini, & visus est ipsum, aut velle cõrumpere, aut saltem interturbare. Idcirco sequitur: Dormientibus hominibus superseminauit zizania seu lolium in medio tritici, vt semine suo iniquo suffocaret bonum semen. Vbi enim in magna ceperat sanctitate & sinceritate florere Ecclesia, seminauit diabolus in triticum, hoc est, inter bonos homines, semen malum, hoc est, impios & hæreticos, qui aut eruditione pestifera, aut malæ vitæ contagio bonos torquerent & seducerent. Non tamẽ diabolus intelligendus est ita facere malos, vt eis necessitatem imponat, sed vt eos incitet, alliciat, fallat, & seducat. Hos itaque inter bonos vult conuersari, vt ex bonis quoque aliquos seducens corrumpat. Neque enim magnoperè curat, vt hæreticos, aut impios habeat inter fideles, quia vtrosque, vbicunq; sint, possidet: sed bonis vult malos esse mixtos, vt per malos tenter, & decipiat bonos. Seminatur autem malos

Diabolus
quo pacto
decipiat ho-
mines.

Q. 3. seu

In negligencia
faciatos.

seu hæreticos, eos excitando scilicet, & animum superbiamq; in illis fouendo atque exufflando, idq; dormientibus hominibus, hoc est, prælati, doctoribus, & prædicatoribus, quorum est super grege sibi commissio, super custodia animarum, & super sana doctrina contutanda vigilare. Dormitant autem & non vigilant, cum sibi ipsi magis, quam animabus sibi creditis prospiciunt Prælati & Doctores, cum negligens in animarum propulsandis periculis agunt, cum denique nimium dissimulantes neminem offendere volunt. Interea igitur inimicus homo, id est, diabolus huiusmodi malum semen, vnde & prodeant hæretici & crescant impij, spargit & abicit. Hæc enim diaboli versutia est, vt velit ignorari, nolit agnosci, & sub specie Angeli agat pessimum diabolum. Hæc eius inquam, est ars fallendi. Propterea Apostolus quoque nos præmonens dicit, illum transfigurare se in Angelum lucis, haud dubiū non aliam ob rem, nisi vt facilius supplantet. Quod ergo dicitur feminasse, & abisse, nihil vult dictum aliud, quam quod fraude, latenterq; hoc fecerit, vt suæ fraudis reportaret fructum. Vult enim à se hoc, quod ipse hoc procurauerit aut fecerit ignorari. Suspectum enim omnibus est, eiusq; technæ quod pessimæ sint, nemini non manifestum est: ideo ne consilia eius spernantur, nō vult deprehendi, sed sub specie fallit pietatis.

2. Cor. 11.

Cum creuisset herba, & fructum fecisset, tunc apparuerunt & zizania.

Cum creuisset herba, puta tritici, & fructum fecisset, apparuerunt & zizania. Quando in germine fuerat, non potuit facile alterum ab altero discerni, quia non euident magna que apparet dissimilitudo. Verum ubi iam maturefcere coeperit, spicamque emittere, dissimilitudo inuenitur & lolij & tritici. Hoc modo hæretici ubi primum seminauerint, fauoribus se curant commendare humanis, & coram pijs simulant pietatem, coram mundanis vero libertatem, assertionem vt suam impiam liberius ostendent. Vnde fit vt vix possint tunc hæretici cognosci. Verum ubi fructus eruditionis, potius dicerem seductionis, coeperit apparere, tunc primum à pijs cognoscitur eorum impietas, quam sub specie pietatis tanto tempore absconderunt.

Accedentes autem serui patrisfamilias, dixerunt ei: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit.

Serui accedentes dixerunt Domino suo: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania? Qui fuerunt hi serui, qui hæc suggererunt, suggerunt vt dominis suis? Fuerunt & sunt certe viri iusti & timentes Deum, qui zelum habentes Dei, dum vident in Ecclesia malum, suggerunt Deo hoc per orationem, precantes eis auxilium Ecclesie citius aduenire, antequam malitia diabolicæ fraudis, hæreticæq; prauitatis adeo clanculum serpat, confirmeturq;, nemine obsistente, in hominum cordibus, vt paulo post nulla possit prælatorum diligentia curari. Primitiue igitur Ecclesie Patres, cum viderent multas pullulare hæreses, quando sana vniuersalis esse debeat omnium fidelium eruditio, orationibus profecti sunt ad Deum, admirantes, cum Dei verbum Euangelicum ubique semina-

Patrum primitiue
Ecclesie vigilan-
tia quanta
fecit.

retur,

reitur, quomodo hæresum zizaniam simul æque cresceret. Et respondit Dominus inspirando eis: Semen quidem Dei verbum esse sanum & bonum, sed tamen hominem inimicum, id est, diabolus, qui non propter conformitatem, quam cum homine habeat corporalem, sed ratione mentis (quia spiritus est) homo dicitur, hoc fecisse, ut sensus intellectusque verbi Dei adulterinus, falsusque ex vera Scriptura ab hæreticis affumeretur, Consulunt autem Dominum, an illi placeat zizaniam euelli. Ideo sequitur:

Serui autem dixerunt ei: Vis, imus & colligimus ea? Et ait: Non, ne colligentes zizaniam, eradicetis simul cum eis & triticum. Sinite crescere vtraque usque ad messem.

Indignum eis videbatur, loco tritici lolium natum foueri, & respondit: Non. Neque enim hic soli iusti vivere debent, qui perfecti nunquam fieret, nisi per malos sibi coniunctos exercerentur. Nusquam ergo solos colligit electos, sed simul bonos malos coniungit, ut sint qui probent, & qui probentur. Quis enim hominum dicitur patiens, aut mitis, ubi nemo illum despicit, ubi nemo iniuriam facit? Aut cui iniuriam donabit, si nullam ei quispam intulit? Vides igitur exercitia virtutum haudquaquam esse posse, ubi non fuerint vitia. Bonorum enim est officium iniurias patienter tolerare, non inferre. Porro mali sunt, qui alios persequuntur. Si igitur pati debemus persecutionem, necesse est esse, qui hanc nobis inferant. Et si hanc nemo infert nisi malus, ergo mali necessarij sunt nobis & vtilis, nec prorsus abijciendi: quandoquidem electis Dei magna venit de malis utilitas, sicut etiam ex persecutione, tentationibusque demonum multa nobis eueniunt bona. Admonet igitur non eradicandos malos, nec hæreticos omnes, rationem huius assignans, ne quum velimus zizaniam euellere, simul euellamus & triticum. Mali, hæretici quoque multi, de quibus plene non constat eos esse malos, aut hæreticos, si tollerentur de medio (posset euenire, ut eis fieret prejudicium) quia aut sunt conuertendi, aut adeo non sunt mali, quantum humana iudicat austeritas, ad iudicandum & damnandum alioqui prona. Fieret nanque tunc, quod Christus dicit, ut cum putarent se euellere zizaniam, eradicarent triticum. Quod alio quoque posset contingere modo, dum hæretici sunt potentes, habentve eos, qui in terrena sunt constituti potestate, fautores, ut non facili queant modo de medio tolli, nisi cum magna iactura & persecutione fidelium. Tunc enim eos diuino relinquere iudicio praestat, quam eradicare de terra: aut obseruari, expectarique oportet tempus opportunum, quo absque fidelium possint puniri incommodo graui ac iactura. Quod si nullum datur idoneum, veniet messis, id est consummatio seculi, & dicit Dominus messoribus, ut sequitur:

Et in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizaniam, & alligate ea in fasciculos ad comburendum. Triticum autem congregate in horreum meum.

Colligite, inquit, primum zizaniam, & alligate ea in fasciculos ad comburendum. Hoc praesens tempus, tempus est seminationis, ut Psalmista ait: *Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Euntes ibant & flebant, mittent es*

Q + semina

Mali heretici
nes quam
sint electis
vtilis ad salutem.

Hæretici &
mali homines
quosque
tolerandi
sunt.

Psalm. 125.

1. Cor. 9.
Matth. 3.

semina sua. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos. Et Paulus. Qui parca seminat, parca & metet. Quodcumque ergo seminaverit homo, hoc & metet. Colligit, inquit messoribus, primum zizania, hoc est, separate eos de medio iustorum. Hinc colligitur, quod reprobi primum recipiant iudicium, ut ante audiant ipsi sententiam grauem damnationis, quam sancti ascendant cum Christo in caelum. Cum quibus benedictionem suam tunc nobis quoque Christus largiatur, qui cum Patre & spiritu Sancto uiuit & regnat Deus, Amen.

SERMO DE EADEM DOMINICA.

Mali uiles sunt bonis, & quando euellendi quando sint tolerandi.

Sinite ea crescere vsque ad messem. Matthaei XIII. Verba sunt hodierni Evangelij, quibus interrogatus Dominus, an mali cum bonis sint tolerandi, respondent utrunque & lolium & triticum simul crescere debere, tamen non a se zizania, sed bonum tantum semen esse seminatum) ne dum zizania putaretur eradicari, euellatur simul & triticum. Voluit autem nos docere, impossibile fore, ut omnis zizania euellatur a tritico, hoc est, ut omnes mali separentur a bonis. Nec etiam expediret, ut soli boni simul essent: quando quidem exercenda, perficiendaque nullum virtutis haberent exercitium boni absque malis. Multa autem bonis proueniunt bona a malis. Si enim non essent mali, cessarent multa opera bona, puta eruditiones sacrae, correptiones, monitiones, exhortationes, orationes, quae sunt pro maioru correctione. Quando ergo zizania omnis tolleretur, multum euelleretur tritici, id est, magna pars bonorum operu interiret, propterea quod tunc locum non haberent multa exercitia bona. Sic Apostolus dicit: *Operet haereses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant.* Quid enim tam clarum, lucidamque reddit fidem nostram, sacramque Scripturam, quam persecutio haereticorum: Illis enim falsitatem praedicantibus necesse erat doctores veritatis sudare, operamque omnem nauare ac quaerere, quibus locis impietatem euincerent, quibus argumentis rationibusque haereticorum errores confutarent. Vnde vehementer illustrata est Ecclesia. Si nullus fuisset haereticus, non haberemus fulgida scripta patris Augustini, multa nobis descripta ex Hieronymo praecleara monumenta, ex veteribus item alijs admiranda nobis multa deessent. Itaque si Christus flagellat omnem filiu, que recipit, quis nos flagellaret, id est, per quos Deus flagellaret suos filios, si non mali superessent, qui torquerent? Ad quid autem mali torquent nos? ut idonei dignique efficiamur regno caelorum. Et quid melius regno caelorum? Quid uilius? Vide, haec per malos homines praestat nobis Deus. Sed absit ut propterea, quia nobis sunt persequendo uiles, ut in hoc etiam sibi sint uiles. Absit ut iuxta id, quod Deus per malos nobis praestat, etiam illis retribuatur Deus. Non iuxta hoc eis retribuit, nec ministros eos, ut pote flagellatores suos agnoscat, nec quia nos Deus purgare uoluit, & illi nos purgauerunt, ideo Deo obedierunt. Sed nobis reddit iuxta patientiam nostram, & illis reddet secundum malitiam eorum. De hoc Augustinus diffusè tractas illum Psalmum: *Deus ultionu Dominus.* Videte (inquit) quanta nobis praestitit Deus, de ipso immanissimo scelere proditoris. Iudas quippe tradidit ad passionem Filium Dei,

Mali quantum profunt bonis.

1. Cor. 11.

Haeretici quantum profunt & celestibus.

Hebr. 12.

Augustin.

Dei, & tamen hinc animu peam e Hoc fe Qu se nas agi Gratia Patris praestitit & seu Christas iust uertem telligi nan) cando nuans danu rum e tingui suana rorem omni medic rum, Scrip clefia hac se corru secula fieri D habea (vt ha bet sic bent p gui, i tur v sicut de m hoc ptere cand zeni non